

بررسی تنوع صفات کمی و کیفی میوه در تعدادی از ارقام مهم خرمای ایران

سید فاضل میراحمدی*

* عضو هیئت علمی دانشگاه ولایت، گروه علوم کشاورزی و منابع طبیعی، ایرانشهر، سیستان و بلوچستان

* نویسنده مسئول: f.mirahmadi@velayat.ac.ir

چکیده

به منظور تعیین میزان تنوع مورفولوژیک ۲۴ رقم خرمای ایران جمع‌آوری شده از سه استان، صفات کمی و کیفی میوه آن‌ها جهت استفاده آتی در برنامه‌های بهنژادی مورد ارزیابی قرار گرفت. ضریب تغییرات، تجزیه به عامل‌های اصلی، همبستگی بین صفات و تجزیه کلاستر برای صفات اندازه‌گیری شده محاسبه شد. بالاترین ضریب تغییرات صفات در میان ارقام مورد بررسی مربوط به صفات میانگین وزن هسته (۸۴/۵ درصد) و بافت میوه (۷۱/۳ درصد) بود. نتایج نشان داد که بیشترین عملکرد محصول در هر درخت و نسبت گوشت به هسته مربوط به رقم برچی می‌باشد. در تجزیه عامل‌ها شش عامل اصلی توانستند ۷۰/۶۳ درصد از واریانس کل را توجیه نماید. نتایج همبستگی ساده، وجود تعدادی همبستگی-های مثبت و منفی معنی‌دار بین برخی صفات مهم را نشان داد. تجزیه کلاستر نیز با کاهش فاصله اقلیدوسی روی مقیاس کلاستر از ۲۵ به ۱، ارقام را در شش گروه تقسیم‌بندی کرد. تجزیه کلاستر همچنین نشان داد که صفات مورفولوژیک و فنولوژیک مورداستفاده در این مطالعه قادرند ارقام را به خوبی از یکدیگر تفکیک نمایند. در مجموع می‌توان گفت این مطالعه به خوبی امکان استفاده از نشانگرهای مورفولوژیکی میوه خرما در مدیریت ژرم‌پلاس، تعیین میزان تنوع ژنتیکی و روابط خویشاوندی ارقام مختلف این گیاه را نشان داد.

کلمات کلیدی: ژرم‌پلاس، پومولوژی، فنولوژی، تجزیه کلاستر، تحلیل عاملی، همبستگی صفات.